

Na pomoc pracovníkům

v oblasti státní církevní politiky

30. VÝROČÍ VYDÁNÍ CÍRKEVNÍCH ZÁKONŮ V ĚSKOSLOVENSKU

**Výběr studií a článků k 30. výročí schválení zákonů
č. 217 a 218/1949 Sb.**

38

Vydává Sekretariát pro věci církevní

ministerstva kultury ČR

4) Podle zjištění ministerstva financí z podaných přiznání majetku čimla celková hodnota církevního majetku k 15. 11. 1945 v českých zemích 2 876 miliónů Kčs, na Slovensku 1 507 mil. Pozemkovou reformou po Únoru byl posílen pozemkový majetek katolické církve ve výměře 319 000 ha. Archiv Ústavu marxismu-leninismu ÚV KSČ (AUML).

5) To se dělo i ve velmi závažných případech. Tak např. 24. 4. 1948 byl zastřelen předseda místního akčního výboru NF Erkoslav v Měově, okr. Čáslav, který vedl opozici proti místnímu faráři Hájkovi. Proti tomu byl snesen závažný materiál, ale biskup Picha váhal vyhovět žádosti krajského akčního výboru NF v Havlíčkově Brodě o jeho odvolání a přeložení. Obyvatele bylo rozhořčeno a bylo třeba učinit opatření na ochranu faráře před občany. SÚA, ÚAVNF, kart. 106.

6) SÚA, ÚAVNF, kart. 106, zprávy o práci akčních výborů NF, SAB, E 75, kart. 17, f. 25, zprávy církv. ref. krajského AVNF v Brně; kart. III, f. 623.

7) SÚA, ÚAVNF, kart. 32, f. 1. Rovnost 9. 3. 1948, str. 2.

8) Srov. např. posestiví arcibiskupa Berana: „Katolickým křesťanům a všem lidem dobré vůle! Zájeme v době nad jiné vážné... Velká část národa sešla z cest víry a mravnosti. Je třeba modliteb, je třeba pokání, tj. změny smýšlení. Katolíci pochopí tuto výzvu a budou se snažit denní společnou modlitbou různě vyprošovat národu Boží milosrdenství a světlo jeho představitelům. Změňme smýšlení pokud je časi... 25. 2. 1948

Vyzádejte si tyto výzvy na svém farním úřadě a rozdejte je svým známým a nejbližším ve svém okolí kdekoliv mohou přinést užitek, bez rozdílu vyznání.“ SÚA, ÚAVNF, kart. 106.

9) Rudé právo 20. 3. 1948, str. 1.

10) Předsedou církevní komise Ústředního akčního výboru NF byl ministr spravedlnosti a generální tajemník ÚAV NF dr. Čepička. V komisi bylo 10 zástupců církve katolické, jejichž mluvčími byli zpravidia litoměřický biskup dr. Trochta a arcibiskupský sekretář dr. Boukal. Mezi zástupci katolické církve byl i ministr J. Plojhar. Z ostatních církví měla v komisi církev československá 4 zástupce, evangelická 3, pravoslavná, židovská a unitář 1) SÚA, ÚAVNF, kart. 32.

11) SÚA, ÚAVNF, kart. 106, záznam z porady církevní komise ÚAVNF 24. 5. 1948.

12) SÚA, ÚAVNF, kart. 106.

13) Tato provolání zveřejnila Ústřední rada církve československé, Synodní rada československé církve evangelické, Eparchiální rada pravoslavné církve, Rada židovských náboženských obcí a Správní sbor náboženské společnosti čsl. unitářů, SÚA, ÚAVNF, kart. 106.

14) Biskupská porada v Olomouci 3. 5. 1948 byla jen shrnutím celkového kursu, který vedení církve praktikovalo již v průběhu dubna. Srov. např. dopis arcibiskupa dr. Berana Milí spolubratři z 21. 4. 1948, v němž se mj. říká: „Prohlašuji proto, že si přeji... abyste nepřijímali poslanecké nebo ministerské mandáty v žádné politické straně, přeji si, abyste nepřijímali ani pozvání ke členství v politických akčních výborech NF ani do sekci nábožensko-církevních při těchto výborech a abyste místo sebe k těmto politickým funkcím určovali katolické laiky... Nedám svolení nikomu k jakémukoli kandidatuře a když už dříve nějakou funkci zastával, žádám, aby co nejdříve za sebe vyslal nějakého laika. Doufám, že nebudu nucen přikročit k sankcím, jak je stanoví CJC“ [kanonické právo — J. M.]. V podobném duchu rozesílali dopisy ve svých diecézích ostatní biskupové. Tamtéž.

15) J. Plojhar hrál důležitou úlohu při obrození čsl. strany lidové. Jako člen církevní komise ÚAV NF vystoupil na její schůzi 15. 4. 1948 velmi ostře

Starý revolučně demokratický požadavek odluky církve od státu nebyl u nás realizován, když byla vyřešena otázka moci ve státě. Vzhledem k našim podmínkám se ukazovalo být výhodnějším právě opačné řešení — všeobecné zajištění materiálního postavení církvi ze strany státu.

Další vývoj naší společnosti potvrdil správnost všech těchto závěrů. Při realizaci církevní politiky se přirozeně objevovala řada problémů. Na jedné straně docházelo k výkyvům sektářského charakteru, k podceňování církevní politiky, na druhé straně se pak objevovaly oportunistické tendence sebeuspokojení, vycházející z názoru, že příslušná nařízení, event. církevní zákony všechno vyřeší. V obou případech byla zanedbávána vlastní politickovýchovná práce mezi věřícími i klérem.

Tyto skutečnosti však neovlivnily základní linii církevní politiky, která se v období 1948—1949 stala důležitým nástrojem upevňování moci dělnické třídy.

POZNÁMKY A ODKAZY

1) V českých zemích se v r. 1948 hlásilo k jednotlivým církvím osob:

řmskokatolická	6 491 500	jednota bratrská	7 000
československá	1 000 000	unitáři	3 000
českoslovat. evang.	380 000	starokatolická	2 000
ostatní evang. církve	60 000	jednota Chelčického	5 000
evang. augšpurská	45 000	jedn. československá	7 000
pravoslavná	40 000	metodisté	9 500
židovská	22 000	jiní křesťané	6 000
		bez vyznání	766 500

Státní ústřední archiv (SÚA), fond Ústředního akčního výboru Národní fronty (ÚAVNF).

2) Katolická církev měla dvě bohoslovecké fakulty, na Karlově a Palackého univerzitě se 183 posluchači, 12 bohosloveckých učilišť s 503 posluchači. Kromě toho měla v českých zemích 6 gymnázií a 5 reálných gymnázií s celkovým počtem 2 497 žáků, z toho 1 554 dívek a řadu různých škol nižších. Nekatolické církevní školství bylo představováno řeckokatolickou bohosloveckou fakultou v Bratislavě se 128 posluchači a učilištěm v Přerově s 27 posluchači, evangelickou bohosloveckou fakultou v Bratislavě s 53 posluchači a Husovou evangelickou fakultou v Praze se 199 posluchači. SÚA ÚAVNF, kart. 33—OC (otázky církevní). Zprávy Státního úřadu statistického (SÚS), roč. 29/1948, str. 1045—1056.

3) SÚA, ÚAVNF, kart. 74—75. Státní archiv Brno (SAB), fond E 75, kart. III, f. 623.